

GRODZISKO - PORT W MIEJSCU UJŚCIA SŁUPI

Opracowanie: Władysław Goliński
Zdjęcia: Maria Golińska

Ustka, marzec 2006, korekta październik 2022.

Spis treści

... <i>jak również cały i niepodzielny port Ustka</i> ,... 3 wersje językowe umowy z 1337 r.....	3
Umowa spisana w Słupsku w 1337 roku- podstawą do potwierdzenia istnienia grodziska w Ustce....	5
Moneta wymieniona w omawianym dokumencie nie była nigdy monetą obiegową.....	6
Nazwy pierwotne w hasłach dotyczących miejscowości- wyciąg ze starych słowników, itp., dotyczą miejscowości wymienionych w Dyplomie z 1337 r.....	7
Ustka (Ujść).....	7
Sławno.....	7
Darłowo.....	8
Słupsk.....	8
Charnowo.....	9
Nazwa Charnowo.....	9
Znaleziska niemieckie z Charnowa.....	9
Zamelowo.....	9
Opis prastarej drogi i drogi ze średniowiecza ze Słupska do Ustki.....	10
Bruskowo Wielkie.....	10
Duninowo.....	11
Machowino.....	11
Grabno.....	11
Nazewnictwo dla topograficznych nazw własnych.....	12
Arndeshagen.....	12
Semelouu.....	13
Dünnouu.....	15
Bukeuitz.....	15
Vuosuba.....	15
portum stolpesmunde.....	16
Vuregouu.....	16
Machemin.....	16
Darghin.....	17
ad aquam pellentem molendinum inter stolpesmunde et Vintershagen.....	17
hanc aquam molendini descendendo usque in aqua stolpensi.....	17

...jak również cały i niepodzielny port Ustka,... 3 wersje językowe umowy z 1337 r.

/....nec non totum et integrum portum Stolpesmunde dictum..../

Jest rok 1337. W obecności licznych świadków zostaje spisany w mieście Słupsku dokument, określający strony oraz zakres i warunki sprzedaży terenów położonych wzdłuż rzeki Słupi poczynając od jej ujścia, aż po Bruskowo i Machowino. Dokument ten istnieje obecnie w trzech wersjach językowych. Zarówno tekst podstawowy- łaciński jak i tłumaczenie na język polski pochodzą z książki: Święchowski Zygmunt, Mertka Józef, *Z DZIEJÓW SŁUPSKA I USTKI*, POZNAŃ, SŁUPSK, 1958. Tekst niemiecki pochodzi z książki: *STOLPMÜNDE*; Verfaßt im Jahre 1936 von WALTER DOMINICK, Herausgegeben anlässlich des Patenschaftstreffens in Glückstadt, am 9. und 10. Mai 1959, von DR. WALTER KUSCHFELD, VERLAG, STOLPER HEIMATKARTEREI, LÜBECK DRUCK, EUGEN RADTKE, LÜBECK

In nomine Sanctae et Individuae

W imię świętej i nierozdzielnej Trójcy.

Im Namen der heiligen und

Trinitatis Amen. Ne acta humana excidant a memoria, quae res fragilis est, necesse est, ut ea testibus idoneis et publicis perhennentur instrumentis. Hinc est, quod notum sit Christi fidelibus, praesentis nationis et posterae uniuersis, quod nos Jesko Miles dictus de Slauu, et Jesko Famulus dictus de Rügenuald, dilectus noster patruelis, animo deliberato maturo amicorum nostrorum et consultorum consilio, consensuque proprio, honestis viris et incolis praesentibus et futuris uniuersis, in ciuitate Stolp in Pomorania residentibus, indaginem Arndeshagen,

Amen. Aby ludzkie działania z pamięci, która jest rzeczą kruchą, nie zniknęły, konieczne jest, by zostały one ustalone przez pewne i jawne świadectwa i pisma. Wszystkim przeto wiernym Chrystusa tak współczesnym jak i przyszłym chcemy, aby było wiadome, że my Jaśko, rycerz zwany ze Sławna, oraz Jaśko, giermek zwany z Darłowa, nasz kochany krewniak, po dojrzałym namyśle z przyjaciółmi naszymi i rzecznikami, jako też z własnego postanowienia, przekazaliśmy wszystkim szanownym współczesnym i także przyszłym mężom i mieszkańcom miasta Słupska na Pomorzu zagrodę Charnowo,

unzertrennlichen Dreieinigkeit. Amen. Damit die menschlichen Handlungen sich nicht aus dem Gedächtnisse, welches ein vergängliches Ding ist, verlieren, ist es notwendig, daß sie durch tüchtige Zungen und öffentliche Instrumente beurkundet werden. Wir thun daher allen treuen Christen gegenwärtiger und zukünftiger Zeit kund und zu wissen, daß wir Jeskow, genannt Miles von Schlawe und Jeskow, genannt Famulus von Rügenwalde, unser geliebter Vetter, nach reiflicher Überlegung auf den Rath unserer Freunde und Sachwalter und mit eigner Zustimmung, allen ehrbaren, gegenwärtigen sowohl als zukünftigen Männern und Bewohnern der Stadt Stolp in Pommern den Distrikt Arenshagen,

nec non totum et integrum portum Stolpesmunde dictum, penes aquam stolpensem tam ab una quam alia parte situm,

et omnia ac singula, quae ibidem sunt in praesenti et adhuc fieri poterint in futuro, cum suis terminis et gadibus in hunc modum diuisim intitulatis: primo de aqua stolpensi ascendendo fluxum uel flumen, super quem structum est molendinum Semelouu, cuius aquae molendini medietas attinet eiusdem conciuibus ciuitatis usque ad distinctionem uillae Bruskouu, de hac distinctione uillae Bruskouu, usque in riuulo aut fluxu Vuosuba, hunc fluxum uel riulum Vuosuba descendendo usque ad semitam currentem de portu stolpesmunde uersus uillam Dinnouu, in qua semita stat arbor quaedam nomine Hageboko signis publicis cum securi signata, ubi utrinque cum brouys habent debitam distinctionem, de hac arbore Hageboko directo modo usque ad arborem quercinam stantem super riulum aquae Bukeuitz, ubi primitus suscipit suum fluxum, quae arbor quercina signata est debite et distincte, hunc riulum Bukeuitz descendendo usque in salso mari, prope hoc salsum mare directe usque in aqua stolpensi ultra aquam stolpensem secus salsum mare directe usque ad riulum aquae Vuregouu, de salso mari ascendendo aquam Vuregouu usque ad pontem, ultra quem uia currit uersus uillam Machemin, de hoc ponto uiam

jak również cały i niepodzielny port Ustka, położony po obu stronach rzeki Słupi,

oraz wszystko, co tamże teraz się znajduje i w przyszłości znajdować się może, w granicach oddzielnie oznaczonych, w sposób następujący: poczynając od Słupi w górę potoku czy rzeczki, przy której zbudowany jest młyn Zamelowo, gdzie połowa młynówki należy do obywateli miasta aż do pól wsi Bruskowo, stąd aż do Wuosuba, tym strumykiem w dół aż do ścieżki, która prowadzi z portu Ustka do wsi Duninowo i przy której stoi buk, na którym po obu stronach są siekierą nacięte znaki. Od tego buku przebiega granica w prostej linii aż do dębu, który stoi u źródła strumyka Bukowica. Dąb jest dokładnie i pewnie oznaczony. Stąd granica idzie biegiem strumyka aż do morza, wzdłuż morza wprost do Słupi i za Słupią (znów) wzdłuż morza aż do strumyka Wrechów, w górę strumyka Wrechów aż do mostu, przez który prowadzi droga do wsi Machowino, od tego mostu wzdłuż drogi aż do

sowie den ganzen und unversehrten Hafen Stolpmünde, auf beiden Seiten des Stolpeflusses gelegen,

und alles und jedes, was daselbst jetzt ist und hinführen werden kann, unter einem wahrhaften Kauf- Titel übertragen, geben und darauf Verzicht leisten, mit allen Gerechtsamen, Gerichtsbarkeit, Nießbrauch, Proprietät, sowie auch mit völliger Freiheit, mit allen Einkünften, dein Patronatsrecht, mit aller Jagdgerechtigkeit, mit allen Wiesen, Gräsern, Heuschlag, Weide, Forsten, Wäldern, Sümpfen, Hölzern, angebauten Äckern und noch nicht angebauten, mit allen Steigen, Wegen und Nebenwegen, Wirthhäusern, Mühlen, Gewässern, Fischen, sowie wir dies nach uralter Festsetzung mit unsern Vorfahren erbrechtlich auf ewige Zeiten, in freien, ungehinderten und ruhigen Besitz überkommen haben. Daher sprechen wir die Bürger obgenannter Stadt Stolp frei von allen und ferner zu leistenden Diensten und Arbeiten und von allen aus vorbenannten Gütern und gebührenden Abgaben, so wir uns auch verpflichten, diese Güter zu beschützen und unter unsere Obhut zu nehmen, gleich ändern unsern Gütern, die

ART. 22: Grodzisko- port w miejscu ujścia Słupi descendendo, usque ad quercum stantem super fluxsum aquae Darghin, hunc fluxsum Darhin descendendo usque ad aquam pellentem molendinum inter stolpesmunde et Vintershagen, cuius aquae et molendini medietas pertinet conciuibus ante dictis, hanc aquam molendini descendendo usque in aqua stolpensi:

sub uerae emtionis titulo contulimus, damus et resignamus, cum omni jure, jurisdictione, usufructu, proprietate, nihilominus et libertate, cum omnibus prouentibus exinde prouenientibus, jure patronatus, ferarum cuiuscunque generis fuerint uenationibus, pratis, graminibus, foenis, pascuis, siluis, nemoribus, paludibus, lignis, agris cultis et colendis, semitis, uys et inuys tabernis, molendinis, aquis, aquarum piscationibus, prout nos cum senioribus nostris parentibus, ab antiquitus institutione habuimus, jure haereditario, temporibus perpetuis libere pacifice possidere et quiete dimisimus.

Itaque et reputamus prius dictae conciuies ciuitatis Stolp ab omnibus seruitiis, precariis, laboribus, et ab bona in nostra uersis contributionibus, ex bonis praenominatis nobis amplius faciendis atque dandis liberos, immunes et solutos, eadem siquidem bona tueri tenemur sub nostraque protectione suscipere tanquam alia nostra indictione et dominio undique constitute.

Pro huius modi collatione et datione iam taxati conciuies quibuslibet annis unum per caligarum octo solidis slauicalibus ualentium aut tantum octo solidos slauicales ad omne festum beati Martini, recognitionis et subiectionis ratione, nobis uel haeredibus nostris exoluent indicare.

Ne igitur quispiam nostrorum huic facto se opponat successorum praesens scriptum communiri fecimus cum sigillorum munimentis.

Testes huius rei sunt Marten Kuseke, Jereslauu Sulislauu de Bolentin, Henningk de Poltzin, famuli, Conradus Vos, Johannes Smorre, Titike Vuenceldorp, Hintzike Fridelandt, Tymo Holste, Siffrid Holste, Godeke Voget, Heine de Baste, Peter Hartmar, Claus apud Valuam, Egbrecht sartor, Johannes Pellifex, Tymo sutor, Christoffer consules in Kosslin, et alii quam plures fide digni.

Datum in Stolp Anno Domini MCCCXXXVII in die purificationis Mariae Virginis gloriosae.

dębu, który stoi nad strumykiem Darchin, w dół strumyka Darchin aż do młynówki między Ustką a Grabnem, której to młynówki i młyna połowa należy do wyżej wymienionych obywateli, w dół tej młynówki aż do Słupi:

[ten to obszar] tytułem rzeczywistego kupna przekazaliśmy, daliśmy i rzekliśmy się tegoż wraz z wszystkimi uprawnieniami, sądownictwem, użytkownictwem i własnością, jako też z całą wolnością, z wszelkimi przychodami, prawem patronackim, ze zwierzyną wszelkiego gatunku, z łowami, łąkami, trawami, sianokosem, pastwiskami, zagajnikami, borami, bagnami, drzewem, uprawnymi i nieuprawnymi gruntami, ścieżkami, drogami i krzakami gospodami, młynami, wodami i rybołówstwem, tak jak to według pradawnego ustanowienia my i przodkowie nasi mieliśmy prawem dziedzicznym i ustąpiliśmy na wsze czasy w wolne, nie skrzepowane i spokojne posiadanie.

Dlatego zwalniamy mieszkańców rzczonego miasta Słupska z wszelkich posług, prac i ze wszystkich należnych nam danin z wyżej wspomnianych dóbr, podobnie jak się też zobowiązujemy dóbr tych bronić i wziąć je pod opiekę naszą, tak samo jak inne nasze dobra, które znajdują się w naszym władaniu.

Za to mają już wspomniani mieszczanie w każdym roku jedną parę skórzanego obuwia w wartości ośmiu słowiańskich groszy albo też tylko osiem słowiańskich groszy, ze względu na uznanie i podobieństwo, składać nam oraz spadkobiercom naszym na każde święto bł. Marcina.

Aby zaś nikt z naszych następców nie przeciwstawił się temu, kazaliśmy niniejsze pismo naszymi pieczęciami opatrzyć.

Świadkami teże czynności są: Marten Kuseke, Jarosław Sulislaw z Bołęcina, Hennig z Połczyna giernkowie, Conradus Vohs, Johannes Smorre, Titike Wenceldorp, Hintzike Frideland, Tymo Holste, Godeke Voget, Heine de Baste, Peter Hartmar, Claus „Apud Valuam”, Egbrecht krawiec, Johannes garbarz, Tymno szewc, Christoffer, radni w Koszalinie oraz jeszcze inni ucziwi.

Datowane w Słupsku, w roku pańskim 1337 (MCCCXXXVII) w dniu Oczyszczenia Maryi, błogosławionej Dziewicy.

uns steuerpflichtig sind oder eigenthümlich gehören. Hiergegen wird besagte Bürgerschaft alljährlich jedes Martins- Fest ein paar Hosen, Acht slawische Gulden an Werth, oder diese Summe bar, zum Zeichen der Anerkennung und Unterwürfigkeit an uns oder unsere Erben pünktlich entrichten.

Daher sprechen wir die Bürger obgenannter Stadt Stolp frei von allen und ferner zu leistenden Diensten und Arbeiten und von allen aus vorbenannten Gütern und gebührenden Abgaben, so wir uns auch verpflichten, diese Güter zu beschützen und unter unsere Obhut zu nehmen, gleich ändern unsern Gütern, die uns steuerpflichtig sind oder eigenthümlich gehören.

Hiergegen wird besagte Bürgerschaft alljährlich jedes Martins- Fest ein paar Hosen, Acht slawische Gulden an Werth, oder diese Summe bar, zum Zeichen der Anerkennung und Unterwürfigkeit an uns oder unsere Erben pünktlich entrichten.

Damit nun niemand unserer Nachfolger sich dieser Verhandlung widersetze, haben wir gegenwärtige Schrift durch beidrückung unserer Insiegel bekräftigen lassen. Bei diesem Akt sind Zeugen (hier folgen etwa 16 Namen), so wie sehr viele andere glaubwürdige Männer,

gegeben Stolp im Jahr Christi 1337, am Tage Maria Reinigung

Józef Mertka w przypisach swojej książki mówi: „starsi kronikarze podawali, że dokumenty archiwum miejskiego m. Słupska, zawierające przywileje książąt panujących oraz dowody nabycia nieruchomości, zdeponowane są w królewskim archiwum państwowym w Szczecinie (Dep. Stolp Nr 3—8). Jednak pełny

tekst wspomnianej umowy w języku łacińskim nie został przez Niemców opublikowany. Zaledwie strzępy jej podali K r a t z (*Die Städte der Provinz Pommern*, s. 418—419) i Oesterle (*Chronik der Gemeinde Stolpmünde*, s. 17). Ten ostatni umieścił w cytowanej kronice Ustki na s. 12—16 tłumaczenie niemieckie zawartej umowy, które jednakże jest niezbyt ściśle. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności odnalazły się w trakcie pisania niniejszej pracy akta procesowe Słupsk contra Ustka, pochodzące z r. 1591 i zawierające m. in. notarialny odpis tekstu łacińskiego interesującej nas umowy.”

Przyczyna powstania takiego dokumentu wydaje się być jasna, a mianowicie uzyskanie możliwości korzystania z posiadanego już wcześniej prawa mieszkańców miasta Słupska m. in. do, jak podaje Z. Świąchowski, J. Mertka, „Słupsk 1958 „(...)wolnej od cła i opłat, przez budowanie żadnych jazów nie krępowanej żeglugi na rzece od miasta w dół aż do morza,....(...)” (Dokument określający to został sporządzony i podpisany w dniu 9 września 1310r. w miejscowości Krępczewo pod Pyrzycami.)

Ze względu na stanowisko zajmowane w omawianym przedmiocie, warto przytoczyć tu opracowanie autorów: J. Lindemajera, T. Machury, Z. Szultki, Słupsk 1985r.:

„(...)Dokument lokacyjny stworzył nowo lokowanemu miastu szczególnie korzystne warunki rozwoju żeglugi i handlu morskiego. Wypływało to najprawdopodobniej z chęci uczynienia ze Słupska (wobec nieudanej próby opanowania Gdańska) dużego portu morskiego. Dlatego słupszczanie otrzymali zezwolenie na swobodną i wolną od cła żeglugę na Słupi od miasta aż do morza, przy jednoczesnym zapewnieniu spławności rzeki na tym odcinku przez wydanie zakazu budowania jazów i innych trwałych urządzeń, mogących stanowić przeszkodę dla ruchu łodzi lub statków rzecznych. Miasto otrzymało też prawo posiadania 6 łodzi rybackich zwanych bordynkami (Burdyna- bordynka- łódź, która wzięła początek od dłubanki z podwyższonymi burtami przez nadbicie kilku klepek. Odpowiednik rosyjskiej nazwy "*nadbojnaja łodka*" i niemieckiej "*bording*". Występuje już w XII wieku, a ulegając ewolucji przetrwała na Pomorzu Gdańskim do XIX wieku- Internet). Przywileje „morskie" Słupska zostały rozszerzone już w niespełna trzy lata później. W wystawionym 2 lutego 1313 r. dokumencie margrabiowie przekazali miastu pas ziemi szerokości 5 prętów (około 19 m) wzdłuż obu brzegów rzeki, umożliwiając włączkom ciągnięcie łodzi, oraz znieśli ograniczenia dotyczące wykorzystania statków wynikające z przywileju z 1310 r. Na mocy tego dokumentu miasto uzyskało też prawo kupna lasu i pastwisk położonych nad rzeką Słupią (40 łanów)(...).

„(...)Rada miejska Słupska przejęła Ustkę z prawem dziedziczenia i pełnym sądownictwem. W dokumencie nabycia Ustki Święcowie występowali jako zwierzchnicy feudalni odstąpionych ziem, chociaż te, jako część ziemi słupskiej, w drodze zastawu były w latach 1329—1341 w posiadaniu Zakonu Krzyżackiego. Święcowie jako zwierzchni właściciele odsprzedanych miastu dóbr za nieznaną sumę, zwolnili Słupsk od wszelkich ciężarów, czynszów, prac i innych powinności należnych im tytułem sprawowania władzy zwierzchniej, właściwej panującemu, oraz zobowiązali się wziąć mieszkańców odsprzedanych dóbr w opiekę i bronić ich na równi z poddanymi zamieszkującymi ich posiadłości. Rada miejska Słupska, jako dowód uznania zwierzchniej władzy Święców w stosunku do Ustki i przyległych terenów oraz swej od nich zależności zobowiązała się dostarczać Święcom i ich dziedzicom corocznie w dniu Św. Marcina (11 XI) parę skórzanego obuwia wartości 8 solidów słowiańskich lub jej równowartość (...).”

* * *

Umowa spisana w Słupsku w 1337 roku- podstawą do potwierdzenia istnienia grodziska w Ustce

Powyższy dokument jest dokumentem kancelarii. [...] ”Natomiast co do dokumentów kancelarii są one z reguły uznawane za pełnowartościowe źródło. W tym bowiem przypadku dokument spisywany był w obecności dwóch zainteresowanych stron, każda z nich mogła zweryfikować dane zawarte w dyplomie z faktyczną sytuacją. Ponadto na dyplomach z reguły imiennie wspomina się o świadkach. Oczywiście są falsyfikaty, jak np.: osławiony falsyfikat mogileński. Jednakże w tym przypadku zakłamaną może być data wystawienia dokumentu oraz wzmianki o nadaniach jakichś obszarów czy wsi danej osobie (instytucji - np.: klasztorowi). Natomiast niemożliwym do zafalszowania byłoby "wymyślenie" grodziska czy innego elementu topograficznego, który został wspomniany w danym dokumencie jako np: korelat granicy posiadłości ziemskiej. Innymi słowy sama posiadłość (nadanie) mogło nigdy nie istnieć natomiast elementy terenowe, na bazie których opisano jej posiadłość istniały rzeczywiście. Właśnie na podstawie falsyfikatu mogileńskiego archeolodzy zidentyfikowali kilka grodzisk na ziemi chełmińskiej, które były określone jako "quondam castrum". „[...]”¹

¹ Jest to fragment z korespondencji mojej z panem Andrzejem Kuczkowskim, autorem m. in. opracowania o Górze Chełmskiej, archeologiem pracującym w muzeum, w Kołobrzegu.

Tak więc wnoszę o nazwanie grodziskiem miejsce określone jako:

nec non totum et integrum portum Stolpesmunde dictum, penes aquam stolpensem tam ab una quam alia parte situm,

jak również cały i niepodzielny port Ustka, położony po obu stronach rzeki Słupi,

W treści występują jeszcze takie nazwy własne jak; *Rügnuuald, Dünnoou*, posiadają one przegłos samogłoski “u”, który to sposób zapisu głosek jest łacinie obcy. Miałem podejrzenie o późniejszym dopisaniu do kopii dokumentu tych nazw.

Oto co na taką pisownię powiedzieli współcześni uczeni z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, prof. Włodzimierz Ziętara: myślę, że pisownię można zaakceptować. Konsultowałem to jeszcze z prof. Januszem Tandeckim, naszym mediewistą.

Sama ta warownia u brzegu morza musiała istnieć od chwili przybycia tu Słowian. Być może geolog mógłby dokładniej określić czas, od kiedy zagospodarować można było tę wydmy. Podobne miejsce w Kołobrzegu- Budzistowie powstało w IX w. Przypuszczenia i fakty związane z tym miejscem u ujścia Słupi opisałem również w opracowaniu bogato zilustrowanym: *Plac i okolica kościoła Św. Św. Jana Chrzciciela i Mikołaja w Ustce.*

* * *

Moneta wymieniona w omawianym dokumencie nie była nigdy monetą obiegową.

Potwierdzenie takiej oceny stanowi odpowiedź na moją prośbę o konsultację, którą skierowałem do:

- Staatliches Museum Schwerin (Münzkabinett)
- dr Anny Kosickiej, Muzeum Okręgowe w Toruniu
- Museum des Landes Mecklenburg- Vorpommern Stralsund

Pytanie brzmiało: W pierwszym dokumencie średniowiecznym dotyczącym Ustki występuje określenie monety, jaką należało wpłacić za dokonaną transakcję.....

Proszę o odpowiedź, czy wymienione w dokumencie monety w ogóle istniały. Zdaniem mojego kolegi numizmatyka nie było takiej monety. Zatem proszę o interpretację.

Oto odpowiedzi:

Staatliches Museum Schwerin (Münzkabinett) (tłum.: W. Goliński);

...rozumiane w tekście „*octo solidis slaicalibus*” nie odnosi się do monet faktycznie tłoczonych, raczej przeciwnie, tutaj jest to rozumiane jako pieniądz rozliczeniowy. Tłumaczenie niemieckie na „*Gulden*” nie jest właściwe, są to „*Solids/ Schillinge*”. Zamiast „*slavisch*” można powiedzieć też „*wendisch*”. Co rozumiane jest tylko w przypadku przeciwieństwa z kolonizowanymi krajami nowozasiedlanymi, w stosunku do niemieckich starych zasiedleń.

Dr Torsten Fried
Dział Monet

Adam Musiałowski, Muzeum Okręgowe w Toruniu

..... Rację ma Pański Kolega. W tym czasie groszy pomorskich jeszcze nie było. Jako realna moneta pojawiły się na Pomorzu Zachodnim po raz pierwszy ok. 1422-1440 i wybijane były w Słupsku przez Bogusława IX, a ich produkcję na większą skalę podjął dopiero Bogusław X od 1489 r.

W obiegu znajdowały się dwustronne denary i jednostronne brakteaty. Określenie „grosze” funkcjonowało natomiast jako jednostka obrachunkowa.

- Bardziej szczegółowe omówienie pieniądza zachodniopomorskiego w tym okresie znajdzie Pan w pracach:
R. Kiersnowski, *Wstęp do numizmatyki polskiej wieków średnich*, Warszawa 1964
- J. Piniński, *Dzieje pieniądza zachodniopomorskiego*, Szczecin 1976
- Z. Żabiński, *Systemy pieniężne na ziemiach polskich*, Kraków 1981

Heiko Wartenberg, Pommersches Landesmuseum Greifswald (tłum.: W. Goliński)

... Pańskie pytanie zostało przesłane dalej w ramach służbowej współpracy do Kulturhistorischen Museum Stralsund.

Stamtąd otrzymaliśmy odpowiedź udzieloną przez profesjonalistę, który ma dobrze opanowaną wiedzę o pieniądzu pomorskim, nazywa się on Joachim Krüger, pracuje w Institut für Nordische Geschichte, Universität Greifswald, Dorfstr. 23, 17111 Hohenmocker.

Dr Krüger powiedział: określenia „słowiańska waluta” lub „słowiańskie solidy / szylingi” lub też „słowiańskie denary / grosze” często można znaleźć w pomorskich dokumentach XIV i XV wieku. Północnoniemiecka wiedza o pieniądzu bazuje na 'Kölner Mark'. Powstaje on jako pieniądz „Lübecker”, a później jako waluta „Stralsundischer”. Na początku XIVw. została utworzona waluta o niewielkiej wartości dla Meklemburgii i Pomorza. Na Pomorzu Wschodnim z tej monety tworzone jeszcze pieniądze przełamywane (dzielony). Pieniądz ten nazywano "slawische Münze" lub "slawische Pfennige" i. t. p. Te pochodzące ze słupskiego dokumentu 'słowiańskie szylingi' nie są realną walutą obrachunkową, rozliczeniową. Właściwą walutą były 'slawische Denare lub Pfennige'.

Literatura: jak pokazano w niem. wersji językowej (tłum. j. w.)

Można zatem przyjąć, jako bezpieczne podsumowanie określające warunki rozliczenia tej umowy iż:

- w akcie nie określono ceny dla rozliczenia transakcji, jest ona umowna i samo rozliczenie być może nastąpiło wcześniej,
- w tej sytuacji nie jest zupełnie istotne co stanowiło równowartość kwoty określonej w umowie i czy były to: „buty skórzane każdego roku w dniu św. Marcina” (a i tak niemiecka wersja językowa mówi o spodniach skórzanych),
- nie jest też chyba istotny, choć wyznaczony dokumentem, określony dzień jako termin dokonania okresowej zapłaty, skoro i ona sama (zapłata) w dokumencie jest nieokreślona.

Nazwy pierwotne w hasłach dotyczących miejscowości- wyciąg ze starych słowników, itp., dotyczą miejscowości wymienionych w Dyplomie z 1337 r.

Ustka (Ujść)

Ustka posiadała swoją kaszubską nazwę i wcale nie dziwi, że nie podaje się jej w treści Dyplomu z 1337 r. [...] **Ujść**, niem. Stolpmuende, targowisko w Pomeranii, nad ujściem rzeki Słupy do Bałtyku, pow. Słupski, stacja kolejowa ztąd do Poznania wiodącej; posiada urząd pocztowy 3 kl., główną komorę celną, urząd pocztowy i wybrzeżny i szkołę przygotowawczą żeglarską. Okolice tu równa, gleba w pobliżu morza piaszczysta, dalej zaś gliniasta i do uprawy pszenicy przydatna. Na wiosnę wieją tu silne wiatry wschodnie; klimat, z wyjątkiem lata i jesieni, ostry i zimny. Są też i kąpiele morskie, w których latem bywa do 500 gości. Dawniej był Ujść ubogą wioską rybacką, z płytkim portem, zostającym pod zarządem miasta Słupska. Później jednak objął go rząd, który dołożył starania o wybudowanie i pogłębienie portu. Żeglarstwo i rybołówstwo są głównym zatrudnieniem mieszkańców, których rokiem 1885 było 1974 i to 1945 ew., 8 kat., 3 dysyd., 18 żyd. Domów liczono 197, dym. 497. Wysyłają ztąd tarcice do Przedniego Pomorza, drzewo opałowe do Danii, okowitę do Prus zachod. a pszenicę do Anglii. Dowożą zaś węgle z Anglii, śledzie z Norwegii, a w ostatnim czasie i zboże z Rosyji (ob. „Das Reichspostgebiet”, Berlin, 1878, str. 173).

*Kś. Fr. [...]*²

Sławno

Sławno, niem. Schlawe, fragment tekstu pochodzący z dyplomu z 1337 r.: „...my Jaško, rycerz zwany ze Sławna...” („...quod nos Jesko Miles dictus de Slauu...”). W Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, hasło Sławno: [...] **Sławno**, niem. *Schlawe*, dok. *Sclawen, Sclawena* 1248, *Sclawene, Slauno* 1298, *Slawe, Slawen, Slawo, Zlawen, Zlauena* 1248 r., *Zlawin, Zlauo, Zlowe*, miasto powiatowe w Pomeranii, nad Wieprzem (dopł. Bałtyku), pod 54° 23' płn. szer. I 34° 21' wschod. długi. Od F., st. kol. berlińsko- szczecińsko- gdańskiej i ruegenwaldzko-bytowskiej. Posiada progimnazjum, urząd poczt. II klasy, dwie odlewnie żelaza, połączone z fabryką machin, tartak, olejarnię i młyn. Co rok odbywa się wielki tsarg na płótno. Do Miastka (Rummelsburg) dojeżdża poczta osobowa, zaś do Warcina (posiadłości Bismarka) wtedy, gdy bawi tam kanclerz. Obszar

² Hasło Ujść; [w:] Słownik geograficzny Królestwa Polskiego, Tom XII: Szlurpkiszki- Warłynka, Warszawa 1892, s. 768 i 769.

miejski wynosi 3083 ha (951 lasu, 763 łąk, 1156 roli, której ha przynosi 16.84 mrk zysku). W 1885 r. było 471 dm, 1205 dym., 5503 mk. (74 katol., 27 dyssyd., 208 żydów). Najbliższa katol. stacją misyjną znajduje się w Słupsku. Ze starych zabytków zasługuje na wzmiankę kościół N. M. Panny w stylu ostrołukowym z XIV w., z pięknym ołtarzem i chrzcielnicą. W XVI w. prowadziło miasto handel płótnem, ale w skutek 30-letniej wojny tak podupadło, że liczyło tylko 40 mieszkańców. Dopiero po ukończeniu 7-letniej wojny podniosło się z upadku. [...]³

Darłowo

Darłowo, niem. *Rügenwalde*, fragment tekstu pochodzący z Dyplomu z 1337 r.: „...oraz Jaško, giermek zwany z Darłowa ...” („...et Jesko Famulus dictus de Rügenwald,...”). W Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, hasło: **Ruegenwalde**.

Hasło **Ruegenwalde** (pol. *Darłowo*, kasz. *Dyrłow* albo *Dzierzłów*): [...] **Ruegenwalde**, po polsku *Dyrłow* albo *Dzierzłów*, dok. z 1205 *Dirlov*, 1271 *Rugenwolde*, *Rugenwaldt*, *Rugewolde*, *Ruyenwalde*, *Ruyenwolde*, miasto portowe w Pomeranii, pow. sławiński, nad rzeką Wieprzem (Wipper), z którą się tu łączy rzeka Grabów i nad Bałtykiem. W 1884 r. było tu 5442 mk. przeważnie ewang., trudniących się żeglarstwem, rybołówstwem, rolą i hodowlą bydła. Wysyłają masło, tłuste gęsi i łososie; zboże i drzewo wywożą do Danii. R. 1887 posiadało miasto 47 statków handlowych, obejmujących 16,084 ton. W r. 1875 przybyło tu 323 okrętów, opuściło zaś port 313. Tuż nad morzem w Muende czyli Rügenwaldermuende są kąpiele morskie, w których bywa około 200 gości. W mieście urząd poczt. II klasy, sąd okr., główny urząd celny, prowincjonalny zakład dla obłąkanych, st. kol. wiodącej na Szczecinek do Poznania i t. d. Gleba gliniasta, położenie niskie, niezdrowe. R. 1270 był tu panem ks. Wisław II z Rugii. W 1277 r. sprzedał on tutejszą ziemię margrabiom brandeburskim Ottonowi i Konradowi („*terram Zlaunensem cum castris suis et civitate Ruyenwolde*”; ob. Perlbach, P. U. B., str. 243). R. 1368 dostało się miasto ks. pomorskim, których członkowie nieraz tu rezydowali. Gdy r. 1637 ostatni ks. pomorski Bogusław XIV umarł, jego małżonka Elżbieta, szluzwiczko-holsztyńsko-gluecksburskiej linii, dostała zamek w dożywocie i rezydowała tu aż do śmierci (1659). Część zamku, która już od dawna jest rozebrana, zawierała ozdobny kościół św. Elżbiety, wystawiony przez wspomnianą księżniczkę. W kościele par. N. M. P. znajduje się jeszcze familijny grobowiec książąt pomorskich, a w nim drewniana trumna Eryka I, króla Danii, Szwecji i Norwegii (1412-1435), który tu umarł w 78 r. życia. Dale spoczywają tam zwłoki Księżniczki Elżbiety i Jadwigi, małżonki ks. Ulryka pomorskiego, w cynowych trumnach. Kościół N. P. M. został zbudowany w XIV w. w stylu ostrołukowym; główny ołtarz sprawiony przez k. Filipa II. Ostrołukowa kazalnica znajduje się w kościele św. Gertrudy, pochodzącym z XIV w. Dawniej mieli tu kartyzianie swój klasztor, założony r. 1407 i zwany Marien- Krone. Kś. Fr. [...]⁴

Słupsk

Słupsk, niem. *Stolp*, fragment tekstu pochodzący z dyplomu z 1337 r.: „...i mieszkańcom miasta Słupska na Pomorzu ...” („... in ciuitate Stolp in Pomorania residentibus,...”). [...] W Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, hasło Słupsk: **Słupsk**, miasto na Pomorzu. Świętopełk ks. Pomorza r. 1212 (?) w Słupsku, wydaje akt oznajmujący iż przez baronów i rycerstwo kasztelanii słupskiej, podległej z dawna książętom polskim i arcyb. gnieźn. (pod względem kościelnym), a następnie zajętej przez Waldemara króla duńskiego, został wybrany na księcia i władzę objął. Rektorem kościoła w S. był wtedy Rodolphus konsekrowany przez arcyb. gnieźn. Henryka Kietlicza. Wydają ztąd akty książęta pomorscy: Świętopełk, Mestwin. W dok. z r. 1298 wspomniany jest klasztor św. Mikołaja w S. jako filia klasztoru w Belbuku (klasztor cystersów). S. był centrem kasztelanii i ziemi mającej mającej swych dostojników. Znamy z dok. wojewodę, kasztelanów, podkomorzich, sędziego, wojskiego (K. W. , n. 78,206, 584, 715, 790, 1705).[...]⁵

³ Hasło Sławno; [w:] Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom X; Szlurpkiszki-Warłyńka, Warszawa 1892, s. 789.

⁴ Hasło Ruegenwalde; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom IX; Szlurpkiszki-Warłyńka, Warszawa 1892, s. 953

⁵ Hasło Słupsk; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom XV cz. 2; Szlurpkiszki-Warłyńka, Warszawa 1892, s. 597

Charnowo

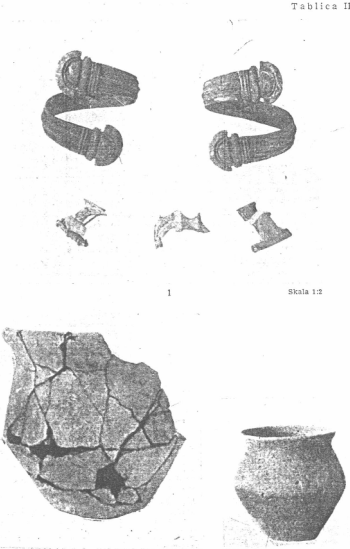
Charnowo, niem. Arnshagen, fragment tekstu pochodzący z dyplomu z 1337 r.: „...zagrodę Charnowo...” („... indaginem Arndeshagen, ...”).

Nazwa Charnowo

Niemieckie źródła rejestrują dopiero w 1310 roku nazwę jako Charnov co w języku słowiańskim a dokładnie kaszubskim jest "Charnowò". W nazwie jest typowe dla tej części Pomorza zastosowanie grupy "ar" [...] pomiędzy spółgłoskami, jak w kaszubskim wyrazie "chrana", tj. 'sucha trawa, bezwartościowa pasza. Po polsku nazwa brzmiałaby Chronowo.[...]»⁶ Obecna niemiecka nazwa wsi to Arnshagen.

Znaleziska niemieckie z Charnowa

Z dokonanych w Charnowie, w latach 30. XX wieku znalezisk archeologicznych (znaleziono biżuterię i przedmioty użytkowe ludu Gotów). Trudno powiedzieć czy odkryto cmentarzysko zbudowane jako kamienne kręgi, Goci budowali też cmentarzyska szkieletowe. Jakkolwiek wiadomo, że plemiona Gotów i Gepidów osiedliły się przejściowo w Charnowie. Mogło to mieć miejsce pomiędzy I a IV wiekiem n.e. Goci i Gepidzi tworzyli z miejscową ludnością więzi określane w archeologii kulturą wielbarską, jednak zwyczaje pozostawały zwyczajami Gotów, w IV w. n.e. plemiona tej ludności odeszli na południowy wschód, aż nad Morze Czarne.

	 <p style="text-align: right;">Tablica II</p> <p style="text-align: center;">1</p> <p style="text-align: center;">Skala 1:4</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">3</p> <p style="text-align: center;">Skala 1:4</p> <p>Ryc. 1. Bransolety z węzowatymi główkami oraz trzy fibule srebrne z kurhanu 15 Rys. 2. Naczynko gliniane, ręcznie lepione, z kurhanu 15 Ryc. 3. Naczynko gliniane z Björby (Olandia) datowane fibulami oczkowanymi wczesnego typu na wcz. okr. rzymski. Pochodzi z grobu szkieletowego ze stela, analogiczne do naczynka z kurhanu 15</p>
<p>Riemenzunge, Fibel, Armringe mit Schlangenkopf, Gürtelteil aus dem Fund von Arnshagen.³</p>	<p>Bransolety z węzowatymi główkami... - element wspólny. Cmentarzysko w Węsiórach</p>

Zamelowo

Zamelowo, niem. *Samelower Mühle*- fragment tekstu pochodzący z Dyplomu z 1337 r.: „... przy której zbudowany jest młyn Zamelowo...” („... super quem structum est molendinum Semelouu, ...”). Jak z tego zapisu nazwy miejscowości w Dyplomie 1337 r. wynika, brak jeszcze niemieckiej nazwy miejscowości i Zamelowo to zapewne nazwa bliska nazwy kaszubskiej.

⁶ Ewa Rzetelska-Feleszko; Słowiańskie Nazewnictwo Pomorza Środkowego [w:] VI Konferencja Kaszubsko-Pomorska, Materiały- Darłowo 2000

Opis prastarej drogi i drogi ze średniowiecza ze Słupska do Ustki⁷

Jeszcze dzisiaj można odtworzyć niektóre odcinki tych dróg łączących grody ludności kultury łużyckiej- lokalnie droga taka łączyła ...Gałęzinowo z Żoruchowem..., była jednak konieczność przejścia przez bród, który był w miejscu, gdzie dzisiaj mieści się zamek w Słupsku. Dalej ze Strzelinka droga prowadziła do **Zamelowa** i dalej obok grodziska ludności kultury łużyckiej dosłownie ocierając się o skarpe, na górze której jest grodzisko- od Gałęzinowa wiodła ta droga brzegiem Słupi, idąc w kierunku ze Słupska do Ustki, już jako droga powstała znacznie później- wydeptana bowiem była przez pierwszych przybyłych tu Słowian w VI w., droga ta wiodła wzdłuż Słupi z Zamelowa do Charnowa- później przez miejsce nie istniejącej jeszcze wtedy- wsi Wodnica i prowadziła do Ustki a ściślej do warowni w Ustce, która mieściła się na skarpie nad morzem na wschodnim brzegu zachodniej odnogi rzeki, w jej ujściu, bród przez Słupię przechodził w miejscu gdzie dzisiaj jest most kolejowy, no może trochę od mostu w stronę morza- patrz na stare plany osady i portu, pokazują most kolejowy gdzie był ów bród.

Droga ze Strzelinka do **Zamelowa**... a potem Gałęzinowa, Charnowa 2005

Droga z Charnowa do Wodnicy- widok wsi Charnowo- wjazd od strony Wodnicy, 2008

Ta stara droga w pewnej swojej części pokrywa się z granicą określającą zakupiony teren opisany w Dyplomie z 1337 r.

Poniżej fragment treści dotyczącej granicy kupowanego terenu: „...poczynając od Słupi w górę potoku czy rzeczki, przy której zbudowany jest młyn Zamelowo, gdzie połowa młynówki należy do obywateli miasta aż do pól wsi Bruskowo, ...”, treść z oryginału: „...: primo de aqua stolpensi ascendendo fluxum uel flumen, super quem structum est molendinum Semelouu, cuius aquae molendini medietas attinet eiusdem conciuibus ciuitatis usque ad distinctionem uillae Bruskouu,...”.

Bruskowo Wielkie

Bruskowo Wielkie niem. *Groß Brüskow*.

Nazwa z języka kaszubskiego- ponoć po kaszubsku nazwa brzmi: *Wieldźe Brëskòwò*. Człon Wielkie nowszy i dyferencyjny wobec Mała. Zaraz po drugiej wojnie światowej przejściowo funkcjonowała nazwa *Brzostowo*.

[...] Hasło; **Brzorskowo** i **Brzorskówko**; niem. *Gross* i *Klein Brüskow*, wieś, pow. słupski na Pomorzu. [...] ⁸; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom I.

Poniżej dwa fragmenty z Dyplomu z 1337 r. fragment tłumaczenia polskiego i fragment oryginału łacińskiego: „... gdzie połowa młynówki należy do obywateli miasta aż do pól wsi Bruskowo,...” i łacińska wersja „... cuius aquae molendini medietas attinet eiusdem conciuibus ciuitatis usque ad distinctionem uillae Bruskouu, de hac distinctione uillae Bruskouu,...”.

Nie da się wiele powiedzieć na temat powstania i pierwszych lat istnienia osady. W roku spisania umowy Bruskowo należało do kaszubskiej rodziny Święców. Już w roku 1347 określony dokumentami właściciel Zanyst de Brüskow a w 1407 roku von Kleist.

⁷ Władysław Goliński; *Pradawne drogi lądowe z terenu dzisiejszej Polski*, maszynopis, 2010, s. 9
<https://biblioteka.ustka.pl/images/stories/literatura/golinski/ART7.pdf>

⁸ Hasło Brzorskowo i Brzorskówko; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom I; Szlurpkiszki- Warłyńka, Warszawa 1892, s. 420

Duninowo

Duninowo, niem. *Dünnow* Fragment tekstu pochodzący z Dyplomu z 1337 r.: „...,stąd aż do Wuosuba, tym strumykiem w dół aż do ścieżki, która prowadzi z portu Ustka do wsi Duninowo...” („... *usque in riuulo aut fluxu Vuosuba, hunc fluxum uel riuulum Vuosuba descendendo usque ad semitam currentem de portu stolpesmunde uersus uillam Dünnouu, ...*”).

Machowino

Machowino, niem. *Machmin*. Fragment tekstu pochodzący z Dyplomu z 1337 r.: „..., przez który prowadzi droga do wsi Machowino,...” („... *ultra quem uia currit uersus uillam Machemin, ...*”).

W języku słowiańskim wieś ma mieć (?) nazwę *Vjělně Mǎxovjine*⁹. W języku niemieckim obecnie wieś sołecka Machowino nosi nazwę *Groß Machmin*.

[...] Hasło; **Machowinko i Machowino**; niem. *Klein i Gross Machmin*, wś, pow. słupski na Pomorzu. [...] ¹⁰; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom V.

Grabno

Grabno, niem. *Wintershagen*. Fragment tekstu pochodzący z Dyplomu z 1337 r.: „... aż do młynówki między Ustką a Grabnem,...” („... *descendendo usque ad aquam pellentem molendinum inter stolpesmunde et Wintershagen, ...*”).

[...] Hasło: **Witrówno**; niem. *Wintershagen*, wś i dobra ryc. w Pomeranii, pow. słupski, st. p. Charnowo, paraf. kat. Słupsk [...] ¹¹; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom XII.

⁹ [Eintrag im „Slowinzischen Wörterbuch“ von Friedrich Lorentz](#). Zum System der Slowinzisch-Lautschrift von Lorentz, vgl. [„Slowinzische Grammatik“](#), S. 13–16 (scan 40–43), anschließend die Lautlehre.

¹⁰ Hasło Machowinko i Machowino; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom V; Szlurpkiszki- Warłyńka, Warszawa 1892, s. 882.

¹¹ Hasło Wintershagen; Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Tom XIII; Szlurpkiszki- Warłyńka, Warszawa 1892, s. 680.

Nazewnictwo dla topograficznych nazw własnych

Poniżej i na następnych stronach zostanie przedstawione nazewnictwo dla topograficznych nazw własnych wg zasady:

Nazwa miejscowości lub miejsca, inna nazwa topograficzna użyta w dokumencie- wersja w języku łacińskim- nazwy są podane w kolejności występowania w dokumencie	Nazwa zastosowana na mapie; SŁUPSK, Mapa operacyjna, Wojskowy Instytut Geograficzny 1936 r. (Reedycja ark. 33)	Współczesna nazwa administracyjna
--	--	-----------------------------------

<i>Arndeshagen</i>	Arnshagen	Charnowo
--------------------	-----------	----------

Charnowo, kościół p. w. Znalezienia Krzyża Świętego, wiosna 2021

Charnowo, Słupia na wysokości kościoła, jesień 2004

Charnowo, Zabudowa wsi, lato 2003

Charnowo, Zabudowa wsi, lato 2003

Semelouu		Zamełowo- k. Strzelinka, żółty szlak turystyczny obchodzi młyn na trasie Bydlino- Gałęzinowo.
----------	--	---

Zamełowo- droga do młyna
(od Strzelina), jesień 2004

Należy sądzić, że młyn znajdował się w tej okolicy w 1337r. Droga pamięta więc transport ziarna i mąki od XIVw. lub od wcześniejszych jeszcze czasów. To naprawdę stara droga.

Zamełowo- prace renowacyjne, lato 2004

Zamełowo- prace renowacyjne, lato 2004

Bruskouu

Bruskow

Bruskowo

Bruskowo Wielkie, kościół p.w. Niepokalanego
Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

W czasach pruskich Bruskowo Wielkie jest
zaliczane do osiemnastu wsi królewskich,
podległych pod Słupsk.

Bruskowo Wielkie, lato 2003

Bruskowo Wielkie, lato 2003

Bruskowo Wielkie, lato 2003

Dünnouu

Dünnow

Duninowo

Duninowo, kościół p.w. Matki Boskiej
Częstochowskiej, wiosna 2004

Duninowo, dworek, lato 2004

Duninowo, dom mieszkalny, lato 2004

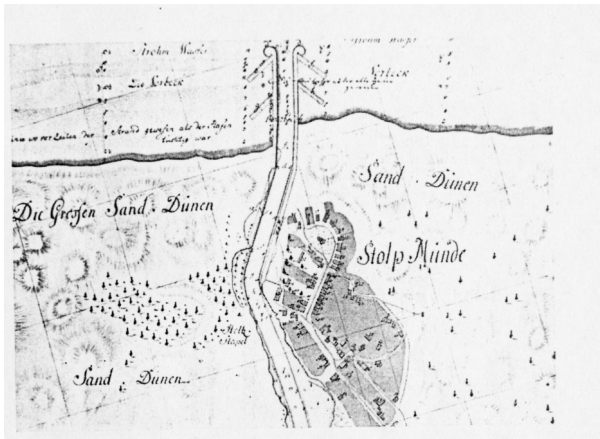
<i>Bukeuitz</i>	Bukowica (nazwa występuje tylko w dokumencie- wg tłum. dok.)	strumyk,
		brzeg morza i przejście na drugą stronę Słupi po jej brzegu poczynając znów od Słupska
<i>Vuosuba</i>	Wuosuba (nazwa występuje tylko w dokumencie- wg tłum. dok.)	strumyk

<i>portum stolpesmunde</i>	Stolpmünde	Ustka
----------------------------	------------	-------

Ustka, port, lato 2017

„Mapa historyczna z 1709r.” (pochodzi z książki: *STOLPMÜNDE*; Verfaßt im Jahre 1936 von WALTER DOMINICK)

Należy zwrócić uwagę na pusty, nie zasiedlony zachodni brzeg Słupi- osada powstawała tylko na wschodnim brzegu.

<i>Vuregouu</i>	Wrechów (nazwa występuje tylko w dokumencie- wg tłum. dok.)	strumyk
-----------------	---	---------

<i>Machemin</i>	Machowino	Machowino
-----------------	-----------	-----------

Droga od młyna w Machowinie, prowadzi przez las do Grabna i Wytowna. Znajduje się ona blisko granicy (lub na samej granicy) określonej umową z 1337r. Jestem przekonany o bardzo niewielkich zmianach, jakie zaszły w jej wyglądzie od XIVw.

Most i młyn w Machowinie (wymieniane w umowie) Nie jest wykluczone, że mogły znajdować się w tym miejscu co dzisiaj.

<i>Darghin</i>	Darchin (nazwa występuje tylko w dokumencie- wg tłum. dok.)	strumyk
<i>ad aquam pellentem molendinum inter stolpesmunde et Vintershagen</i>	do młynówki między Stolpmünde a Wintershagen	okolica może kiedyś tworząca drugie koryto Słupi?

Najprawdopodobniej to pozostałe dziś kamienie fundamentu po młynówce w Przewłocze. Nad strugą, która określała granicę i która płynie właśnie na skraju tego lasu, którego zarys widać na drugim zdjęciu.

Nie jest wykluczona inna lokalizacja. Wiatrak w Grabnie i młynówka przy nim mogły określać punkt nazwany umową.

<i>hanc aquam molendini descendendo usque in aqua stolpensi</i>	w dół tej młynówki aż do Słupi	Do dzisiaj biegnie tam strumyk i faktycznie wpada do Słupi (ostatni odcinek jest poprowadzony pod ziemią- od Pl. Dąbrowskiego w Ustce.)
---	--------------------------------	---